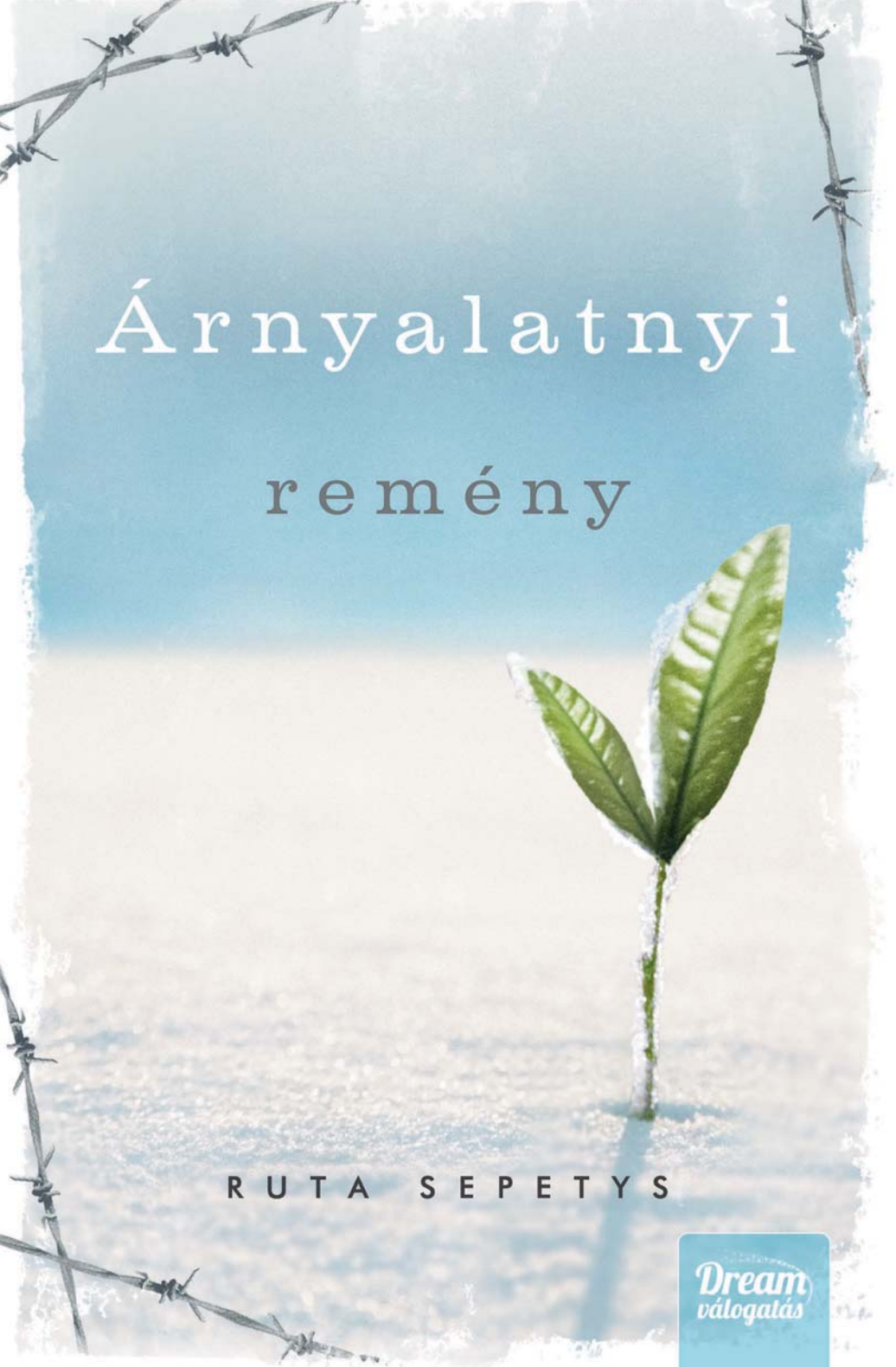

Árnyalatnyi remény

R U T A S E P E T Y S

Dream
válogatás

*Eltűnődtek-e valaha is, mennyit ér egy emberi élet?
Aznap reggel az öcsémé egy zsebórát ért.*

1941-ben a tizenöt éves Lina képzőművészeti iskolába, az első randevúra és a közeledő nyárra készül. De egy éjszaka a szovjet titkosrendőrség erőszakkal behatol az otthonukba, és elhurcolják anyjával, öccsével együtt. Szibériába deportálják őket. Lina apja a családtól elszakítva él át hasonló borzalmakat, majd egy munkatáborban halálra ítélik. Minden elveszett. Linának eközben fogalma sincs arról, miért történnek velük ezek a szörnyűségek. A lány félelmet nem ismerve küzd az életéért, mindent kockára tesz, hogy rajzaival, alkotásaival üzeni tudjon. Reméli, hogy művei eljutnak az édesapjához a börtönbe, és tudatják vele, hogy a családja életben van.

Lina és családja hosszú, szívszaggató utat tesz meg, és csak a hihetetlen erő, szeretet és reménykedés segít nekik a keserves napok túlélésében. De vajon elég-e a szeretet, hogy életben tartsa őket?

A magával ragadó, gyönyörűen megírt, valós elemekkel átszőtt történet egy tizenéves lány szemszögéből mutatja be annak a több százezer embernek a sorsát, akik a balti államokban végzett sztálini tisztogatásnak estek áldozatul. A rabul ejtő történet a fiatal olvasóknak feledhetetlen élményt kínál, hiszen az emberi lélek csodálatos természetéről, reményről, szenvedésről, összetartásról és kitartásról szól. A könyv pillanatok alatt a New York Times ifjúsági sikerlistájának élére került.

Ruta Sepetys Michiganben született és nőtt fel, litván menekült gyermekeként. Litvánia, Lettország és Észtország 1941-ben eltűnt a térképről, és 1990-ben tűnt fel újra. Mivel ezt a történetet ritkán mesélik el, Ruta szeretett volna hangot adni annak a több százezer embernek, akik a balti államokban végzett sztálini tisztogatásnak estek áldozatul.

Ruta a családjával Tennessee-ben él, az *Árnyalatnyi remény* az első regénye. A második könyve Magyarországon 2013 őszén jelenik meg.

Tudjon meg többet a szerzőről és a regényről:

www.rutasepetys.com

www.betweenshadesofgray.com

www.facebook.com/dreamvalogatás

*Dream
válogatás*

„Sztálin sok millió embert deportált és gyilkoltatott meg, de nem pusztíthatta el az emlékezet, az együttérzés és a művészet csíráit, amit az áldozatai maguk mögött hagytak. Ruta Sepetys páratlan regényt írt a szerelemről és az életben maradásról, ami a jövő nemzedékei számára is elevenen megőrzi az emléküket.”

Laurie Halse Anderson, a *Hadd mondjam el...*
és a *Jégviráglányok* nagy sikerű szerzője

„Lebilincselő, megrendítő regény, amitől eláll a szavunk. Magukkal ragadnak a felkavaró érzések és a mély igazság, amelyekkel szembesülünk. A leplezetlenül élénk tárt emberi sorsok mélyebben érintenek meg, mint azt egy regénybeli történettől elvárnánk. Düh és szomorúság tölt el bennünket, hogy a főhősnőnek mennyi szenvedést kellett átélnie, de örülünk, hogy mindezt valóságghűen tárják elénk.”

Waterstones

„A szívfájdalom és remény erőteljes ábrázolása még a regény elolvasása után is sokáig kitörölhetetlenül él az emlékezetünkben.”

Powell's

„Az *Árnyalatnyi remény* rabul ejti a szívünket, és elakad tőle a lélegzetünk.”

Penguin

Árnyalatnyi remény

RUTA SEPETYS

— részlet —

KEZDETT LEMENNI A NAP. Anya befonta a hullámos, izzadt hajamat. Próbáltam kiszámolni, hány órát töltöttünk a börtönvagonban, és eltöprengtem, vajon még hány órányi utat kell megtennünk. Az emberek megették, amit magukkal hoztak. A legtöbben adtak belőle másoknak is, néhányan azonban nem.

– Az a vekni kenyér, Lina – kezdte anya.

Megráztam a fejem. A kenyér vajon még mindig ott volt az íróasztalomon? – Nincs nálam – feleltem.

– Rendben van – mondta anya, és egy kis ennivalót vitt Onának. De közben csalódottsága jeleként a száját csücsörítette.

Andrius felhúzott térdrel ült, és cigarettázott. Engem bámult.

– Hány éves vagy? – kérdeztem.

– Tizenhét – válaszolta, de tovább bámult.

– Mióta dohányzol?

– Mi vagy te, rendőr? – kérdezte, és elfordította a tekintetét.

Leszállt az éjszaka. Sötét volt a fából ácsolt vagonban. Anya azt mondta, szerencsések vagyunk, hogy nyitva hagyták az ajtaját. De én semmiért sem voltam hálás az NKVD-nek. Pár perces időközönként hallottam, ahogy a csizmás őrök végigmasíroztak a peronon. Nem jött álom a szememre. Ki tudja, fent van-e a hold, és ha igen, vajon milyen? Apa mesélte, hogy a tudósok feltételezése szerint a holdról kék színű a föld. Azon az éjszakán ezt el is hittem. Kékre festettem volna, könnyektől súlyosnak. Hol lehet apa? Lehunytam a szemem.

Valami vállon ütött. Kinyitottam a szemem. Világosabb volt a vagonban. Andrius fölém magasodott, és a cipőjével böködött. Az ajkára tette az ujját, és intett a fejével. Anyára pillantottam. Aludt, a kabátját szorosan összehúzta magán. Jonas eltűnt. Ideoda forgattam a fejemet, az öcsémet kerestem. Andrius megint megbökött, és intett, hogy menjek előre.

Felkeltem, és az emberi batyukon átlépkedve a vagon ajtaja felé indultam. Jonas az ajtóban állt, a szélét fogta. – Andrius azt mondta, hogy egy órája befutott egy hosszú vonat. Valaki azt állította, hogy tele van férfiakkal – suttogta az öcsém. – Lehet, hogy apa is rajta van.

– Ki mondta? – kérdeztem Andriust.

– Ne érdekeljen! – felelte Andrius. – Keressük meg az apáinkat!

Kinéztem a vagonból. Kezdett feljönni a nap. Ha apa tényleg az állomáson van, meg akarom keresni.

– Megyek, aztán elmondom, mit derítettem ki – javasoltam.

– Hol a vonat, ami most érkezett?

– Mögöttünk – válaszolta Andrius. – De nem te mész. Én megyek.

– Hogy találod meg az apámat? Nem tudod, hogy néz ki – csattantam fel.

– Mindig ilyen kedves vagy? – kérdezte Andrius.

– Mehettek mindketten – vetette fel Jonas.

– Mehetnék egyedül – hajtogattam. – Megkeresem apát, és idehozom a vagonunkhoz.

– Képtelenség! – morogta Andrius. – Csak az időt vesztegetjük! Nem kellett volna felébresztenem téged.

Kinéztem a vagonból. Az őrr úgy harminc méterre lehetett tőlem, és háttal állt nekem. Leereszkedtem a vagon szélén, és hangtalanul a földre ugrottam, majd gyorsan a vagon alá kúsztam. Andrius itt ért utol. Hirtelen éles kiáltást hallottunk, és láttuk, hogy Jonas is leugrik. Andrius elkapta, és a vonat alól kukucs-kálva megpróbáltunk elbújni az egyik kerék mögé. Az NKVD-s tiszt megtorpant, és sarkon fordult.

Betapasztottam Jonas száját. Úgy kucorogtunk a kerék mögött, hogy levegőt is alig mertünk venni. A tiszt tovább sétált.

Andrius kikukkantott a másik oldalon, és intett, hogy mászszunk elő. Kikúsztam a szerelvény alól. A vagon hátoldalán orosz nyelvű feliratot láttam.

– Tolvajok és prostituáltak – súgta oda Andrius. – Ez áll rajta.

Tolvajok és prostituáltak. Az édesanyáink voltak abban a vagonban, valamint egy tanárnő, egy könyvtárosnő, idős emberek és egy újszülött csecsemő; valóban tolvajok és prostituáltak! Jonas az írást nézte. Megragadtam a kezét, és magamban örültem, hogy nem tud oroszul olvasni. Bárcsak a vonaton maradt volna – gondoltam.

A mögöttünk levő sín páron egy másik vörösre festett marhavagonokból összeállított szerelvény vesztegett. Az ajtókat azon-

ban becsukták és nagy reteszekkel lezárták. Körülnéztünk, majd a másik vonathoz szaladtunk és bebújtunk alá, elkerülve a lefröccsenő emberi szennyet. Andrius a vagon aljába vágott latrinalyuk mellett felkopogott. Egy árnyék jelent meg.

– Hogy hívják az apádat? – fordult hozzám Andrius.

– Kostas Vilkasnak – feleltem sebtében.

– Petras Arvydast és Kostas Vilkast keressük – suttogta Andrius.

A fej eltűnt. A padlón lépteket hallottunk, majd a fej ismét megjelent. – Nem ebben a vagonban vannak. Vigyázzatok, gyerekek! Nagyon csendesek legyetek!

Egyik vagontól a másikig surrantunk, a fekáliát kerülgettük és kopogtunk. Mindannyiszor, amikor a fej eltűnt, görcsbe rándult a gyomrom. – Kérlek, kérlek, kérlek! – mormolta Jonas. Aztán óvatosságra intő figyelmeztetések közepette, szeretetteknek küldött üzenetekkel kúsztunk tovább. Elértük a hetedik kocsit. Egy férfi feje eltűnt. Odabent csend volt. – Kérlek, kérlek, kérlek! – hajtogatta Jonas.

– Jonas?

– Apa! – kiáltottunk fel, de igyekeztünk lehalkítani a hangunkat. A deszkán gyufa sercent. Apa arca jelent meg a lyuknál. Sápadt volt, a szeme fölött csúnya seb.

– Arrább egy másik vagonban vagyunk, apa – kezdte Jonas. – Gyere velünk!

– Csitt... – szólt rá apa. – Nem lehet. Nem szabadna itt lennetek. Hol van anyátok?

– A vagonban – feleltem egyszerre boldogan és mégis elszörnyedve apám összevert arca láttán. – Hogy vagy?

– Megvagyok – felelte. – És ti? Anyátok?

– Megvagyunk – feleltem én is.

– Nem tudja, hogy itt vagyunk – kotyogott bele Jonas. – Meg akartunk keresni. Betörték a házunkba, apa, és...

– Tudom. A tiétekhez kapcsolják a szerelvényünket.

– Hová visznek minket? – kérdeztem.

– Azt hiszem, Szibériába.

Szibériába? Az nem lehet! Egy kontinensnyi távolságra van! Ott semmi sincs – gondoltam. Hallottam, hogy apa a vagonban beszélget valakivel. A keze kinyúlt a lyukon, csomóba gyűrt anyagot szorongatott.

– Fogjátok ezt a kabátot és ezeket a zoknikat! Szükségeitek lesz rá. – Újabb zaj támadt odabentről. Apa újabb kabátot, két inget és további zoknikat nyújtott le. Aztán még leadott egy nagy darab sonkát.

– Ezt osszátok szét, gyerekek! Egyétek meg! – utasított minket.

Haboztam, a sonkára pillantottam, amit apám azon a lyukon adott le, amin mások a dolgukat végezték.

– Azonnal tegyétek a szátokba! – dörrent ránk apa.

A vastag szeletet négybe téptem, és Jonasnak meg Andriusnak adtam egy-egy darabot, az utolsót pedig a ruhám zsebébe csúsztattam, mamának.

– Fogd ezt, Lina, és add oda anyádnak! Mondd meg neki, hogy nyugodtan eladhatja, ha szükséges! – Apa keze lenyúlt az arany jegygyűrűjével. Rámeredtem.

– Megértetted, Lina? Mondd meg neki, hogy ezt arra az esetre tartogassa, ha pénzre van szüksége!

Szerettem volna elmondani, hogy már odaadtunk egy arany zsebórát, Jonasért cserébe. De csak bólintottam, és a hüvelykujjamra húztam a gyűrűt. Képtelen voltam lenyelni a sonkát, úgy összeszorult a torkom.

– Uram! – szólította meg Andrius. – Petras Arvydas az ön vagonjában van?

– Nem, fiam, igazán sajnálom – válaszolta apa. – Nagyon veszélyes, amit csináltok. Vissza kell mennetek a vagonotokba.

Bólintottam.

– Jonas!

– Igen, apa? – kukucskált fel a lyukba Jonas.

– Nagyon bátor vagy, hogy eljöttél. Mind együtt kell maradnotok. Tudom, hogy gondoskodsز majd anyádról és a nővéredről, míg távol vagyok.

– Úgy lesz, apa, ígérem – fogadkozott az öcsém. – Mikor látunk újra?

Apa egy pillanatig tétozázott. – Nem tudom – felelte azután. – Remélhetőleg hamarosan.

Magamhoz szorítottam a ruhabatyut. Könnyek kezdtek potyogni a szememből.

– Ne sírj, Lina! Bátorság! – biztatott apa. – Segíthetsz nekem.

Felnéztem rá.

– Érted? – Apa tetován Andriusra nézett. – Segíthetsz abban, hogy megtaláljalak – suttogta. – Tudni fogom, hogy te vagy az..., ahogy te is ráismersz Munchre. De nagyon körültekintőnek kell lenned.

– De... – kezdtem bizonytalanul.

– Mindkettőtököt nagyon szeretlek. Mondd meg anyádnak, hogy őt is szeretem! Mondd meg, hogy gondoljon a tölgyfára! Imádkozzatok, gyerekek, és én meghallom. Imádkozzatok Litvániáért! És most fussatok vissza! Siessetek!

Fájt a mellkasom, a szemem égett. Elindultam, de megbotlottam.

Andrius elkapott. – Jól vagy? – kérdezte. A tekintete ellágyult, és aggodalmat tükrözött.

– Jól vagyok – feleltem. Gyorsan megtöröltem a szememet, és kiszabadítottam magam a markából. – Keressük meg az apádat!

– Nem. Hallottad, mit mondott apád. Siessetek vissza! Mondd el anyádnak, mit mondott!

– És mi lesz apáddal? – kérdeztem.

– Még megnézek egy párat. A vagonunkban találkozunk – felelte. – Menj csak, Lina! Drága időt vesztegetsz.

Haboztam.

– Félsz egyedül nekivágni?

– Nem! Nem félek – válaszoltam. – Apám azt mondta, maradjunk együtt, de mi egyedül is elmegyünk. – Megragadtam Jonas kezét. – Nincs szükségünk rá, ugye, Jonas?

Jonas megbotlott, és a válla fölött hátranézett Andriusra.

12

– MEGÁLLNI! – parancsolt ránk egy hang.

Olyan közel voltunk! Már majdnem a vagonunk alatt kushadtunk. NKVD-s csizma tartott felénk. A hüvelykujjamat és apa jegygyűrűjét a tenyerembe szorítottam.

– *Davaj!* – üvöltötte a hang.

Jonasszal előmáztunk a vagon alól.

– Lina! Jonas! – kiabált ki anya a vagonból.

A tiszt anyára szegezte a puskáját, és intett neki, hogy maradjon csendben. Aztán körbe-körbejárt minket, és a csizmaorra minden körrel közelebb került hozzánk.

Éreztem, hogy Jonas közelebb araszol hozzám. Görcsösen összeszorítottam az öklömet, és reménykedtem, hogy az őr nem veszi észre apa gyűrűjét. – Néhány holmit kiejtettünk a latrinalyukon át – hazudtam, és felmutattam a batyut. Anya lefordította oroszra az őr kedvéért, amit mondtam.

A tiszt a karomban tartott batyu tetején levő zoknikat nézte. Megragadta Jonast, és átkutatta a zsebeit. Eszembe jutott a ruhámban rejtegetett sonka. Hogy magyarázhatom meg ezt, amikor mind olyan éhesek vagyunk? Az őr mindkettőnket a földre lökött. Az arcunk előtt hadonászott a fegyverével, és oroszul ordított. Jonas mellett kucorogtam, és a puskacsőbe meredtem. Lehunytam a szemem. *Kérlek, ne!* Kavicsot rúgott a lábunkra, majd köpött egyet. – *Davaj!* – mutatott a tehervagonra.

Anya arca hamuszürke volt. Most nehezen tudta elrejtteni a félelmét. Remegett a keze, és kapkodva szedte a levegőt. – Meg is ölhettek volna! – mondta.

– Jól vagyunk, anya – nyugtatta meg Jonas. Reszketett a hangja. – Apát mentünk megkeresni.

– Hol van Andrius? – kérdezte a vállunk fölött átkukucskálva Arvydas asszony.

– Velünk volt – válaszoltam.

– De most *hol* van? – faggatott.

– Meg akarta keresni az apját – feleltem.

– Az apját? – sóhajtott egy nagyot az asszony. – Miért nem hisz nekem? Újra meg újra elmondtam neki, hogy az apja... – Elfordult, és sírva fakadt.

Rájöttem, hogy óriási hibát követtem el. Nem lett volna szabad Andriust otthagynom.

– Megtaláltuk, anya! Megtaláltuk apát – lelkendezett Jonas.

Az emberek összesereglettek körülöttünk. Kíváncsiak voltak, hány férfi volt a vonaton, és hogy láttuk-e a szeretteiket.

– Azt mondta, hogy szerinte Szibériába tartunk – jelentette Jonas. – És adott egy kis sonkát. Hárman megettük, de egy darabkát neked is eltettünk. Add oda anyának a sonkát, Lina!

A zsebembe nyúltam, és anya felé nyújtottam a sonkát.

Anya meglátta az ujjamon a gyűrűt.

– Ha pénzre lenne szükséged – magyaráztam. – Azt mondta, eladhatod.

– És azt is, hogy emlékezz a tölgyfára – tette hozzá Jonas.

Anya lehúzta a hüvelykujjamról a gyűrűt, és az ajkához emelte. Azután elsírta magát.

– Ne sírj, anya! – kérlelte Jonas.

– Kislány! – kiabálta a kopasz ember. – Mi mást hoztál enni?

– Add ezt a darab sonkát Stalas úrnak! – mondta anya szipogva. – Éhes.

Stalas úr. A kopasz férfinak tehát volt neve. Odamentem hozzá. Aszott karja csupa kék-zöld folt volt. Felé nyújtottam a sonkát.

– Ez anyádé – mondta. – Mi van még nálad?

– Csak ennyit adott az apám.

– Hány vagonból állt a szerelvény?

– Nem tudom – feleltem. – Talán húszból.

– Azt mondta, hogy Szibériába megyünk?

– Igen.

– Apádnak valószínűleg igaza van – bólintott.

Anya sírása elcsendesült. Még egyszer odanyújtottam a sonkát.

– Anyádé – ismételte meg a kopasz férfi. – Gondoskodj róla, hogy megegye. Amúgy sem szeretem a sonkát. És most hagyj magamra!

– Nem akart visszajönni velünk – magyarázta az öcsém Arvydas asszonynak. – Linával veszekedni kezdtek, és azt mondta, végignézi még a többi vagont.

– Nem veszekedtünk – szakítottam félbe.

– Ha meglátják, hogy kóborol, és rájönnek, hogy egy katonatiszt fia... – mondta Arvydas asszony, és a kezébe temette az arcát.

Az ősz férfi megcsóválta a fejét, és felhúzta az óráját.

Bűntudat gyötört. Miért nem maradtam Andriusszal, vagy miért nem ragaszkodtam hozzá, hogy visszajöjjön velünk? Kinéztem a vagonból. Abban reménykedtem, hátha meglátom.

Két orosz egy papot hurcolt végig a peronon. A kezét összekötötték, a reverendája piszkos volt. Miért egy papot? Bár... miért bármelyikünket is?

